

Hladová zeď a Damoklův meč

Zkrátka TEMELÍN

Čím více podrobností o dostavbě Temelína se dostává na veřejnost, tím silnější mám dojem, že zajištění dostatku elektřiny je až tím posledním, o co v této hře jde. Strašení jejím budoucím nedostatkem, ještě nedávno hlavní argument, už skoro není slyšet.

A je to logické, za prvé je neobhajitelný a za druhé a hlavně - ani není potřebný. Česká veřejnost se staví k dostavbě velmi benevolentně, i když z důvodů tak nejasných, že bych měl strach na setrvalost takového postoje spoléhat. Přesto je možno už i v internetových diskusích (dnešní vox populi) běžně zaznamenat názor, že kdyby se elektřina přestala vyvážet, ušetřilo by se právě těch 2 tisíce megawatt, které máme získat dostavbou. Odstavené uhelné elektrárny by bylo možno modernizovat, ekologizovat a znovu postupně připojovat do sítě v okamžiku, kdy (pokud) by bylo třeba zvýšit kapacitu zdrojů. Navíc by to o řadu let oddálilo vyčerpání zásob energetického uhlí.

Teď se spíš zdá, že ta dostavba má plnit podobný účel jako hladová zeď stavěná na pražském Petříně v době otce vlasti - vím, měla i jistý strategický význam.

Ekonomika stagnuje, máme půl miliónu nezaměstnaných, rostou sociální rozdíly i všeobecná nespokojenost, společnost je neklidná. A tady se najednou nabízí možnost investovat stovky miliard, vytvořit tisíce nových pracovních míst. Ani se za téhle situace nedivím tomu tlaku na co největší podíl českých firem na dostavbě („Začíná boj o Temelín. Za 250 miliard.“ LN 2.7.2012).

Má to ale všechno jeden háček. Karlova hladová zeď v případě nějakého malému zdaleka nemohla a nemůže způsobit to, co třeba loni atomová elektrárna v japonské Fukušimě. Kvůli životu nebezpečné radiaci bylo nutno evakuovat území v okruhu 20 kilometrů, což představuje plochu o velikosti více než 1250 kilometrů čtverečních. A to má Japonsko celkovou rozlohu 380 tisíc kilometrů, Česká republika jen 79 tisíc. A je otázka, jak dlouho to potrvá, než bude v evakuované zóně opět možno normálně žít.

Já vím, riziko vážné havárie je velmi malé - ale to bylo v té Fukušimě jistě také, jinak by těžko byla uvedena do provozu. Nejnovější informace o výsledcích vyšetřování ovšem ukazují na významný podíl lidských chyb na havárii a na závažnosti jejích následků. Právě v Japonsku! V zemi pověstné rychlovlaků, zastavujícími na stanicích tak přesně, že čísla dveří vagonů na centimetr odpovídají číslům na peróně. V zemi, kde disciplína, akurátnost a formální dokonalost všeho konání patří k národním ctnostem tak auto-

maticky, jako by byly už součástí genetického kódu místních.

Ale byl to myslím Antoine de Saint-Exupéry, kdo již před desítkami let někde poznamenal: „Já jsem ta chyba ve výpočtu, jsem život.“ Nevím, jak moc čtou japonští (a nejen japonští) atomoví vědci a všichni, kdo rozhodují o výstavbě jaderných elektráren, literaturu. A přitom by to možná bylo užitečné nejen kvůli všeobecnému rozhledu.

Hodláme si zkrátka pověsit nad hlavu Damoklův meč, a pro klid veřejnosti se tváříme, že právě tu naši lebku ušetří, ač již nejednu jinou roztržil. A kdo ví, možná tomu věří i ti, kdo tuhle atomovou víru šíří. A my že jsme národ ateistů?!

PhDr. Miroslav Hudec, psycholog

Kdo zaplatí škody po Fukušimě?

Japonská vláda uvolnila na kompenzaci a sanaci škod po havárii ve Fukušimě zatím částku 900 miliard jenů (209 miliard Kč), které poskytne provozovateli havarované elektrárny, společnosti TEPCO. Ta tím ale pokryje pouze zčásti odškodné obětem havárie a náklady na dekontaminaci a budoucí likvidaci havarovaných reaktorů. Experti odhadují, že TEPCO bude muset už do března roku 2013 vyplatit asi 1 bilion korun. Bez pomoci japonského státu se neobejde.

Na veřejném projednání vlivu nových dvou reaktorů v Temelíně na životní prostředí mne zaujaly příspěvky z řad publika, které se týkaly výhod jaderného průmyslu, kterých požívá díky omezené odpovědnosti za škody v případě jaderné havárie. Když na tuto skutečnost poukázal jeden z přítomných Rakušanů, moderátor se jej snažil usměrnit, že jeho připomínka přímo nesouvisí s předmětem projednávání. Zmíněný pán z publika ale namítl, že nežije v blízkosti jaderné elektrárny, a proto se ho netýkají například hluk a podobné jevy, které by mohly ovlivňovat kvalitu života lidí zde žijících. Pokud by ale na elektrárně došlo k těžké havárii, může být poškozeno jeho zdraví a znehodnocen jeho majetek. Obavy rakouských i německých občanů, kteří zaslali desetitisíce připomínek v rámci procesu EIA, jsou zcela na místě. Myslím si, že stejně by měli mít občané České republiky, obzvláště ti, kteří žijí v blízkosti jaderných zařízení. Riziko vážné havárie je malé, ale existuje. Lidé, kteří donedávna žili v blízkosti jaderné elektrárny Fukušima Daiči, si patrně toto riziko nepřipouštěli. Japonská veřejnost nyní jádro odmítá, ačkoliv před tím byla k němu velice loajální. Zkušenosti s ním jsou až příliš trpké. Finanční dopady havárie jsou jen jedním z mnoha problémů, se kterými se nyní v Japonsku v souvislosti s touto havárií potýkají...

Daniela Magersteinová

Zdroj: nuclear-news.net

„V okamžiku, kdy technický pokrok umožnil využívat jaderné štěpení, byl učiněn skok do zcela nových rozměrů násilí...“
Robert Jungk v knize Atomový stát

PRÁVNÍ NEBO ATOMOVÝ STÁT?

V pátek 22. června jsem se chtěla účastnit veřejného projednání vlivů výstavby a provozu dalších dvou bloků Temelína na životní prostředí v českobudějovické sportovní hale. U vchodu mne zastavila soukromá bezpečnostní služba a chtěla mne prohledávat. Když jsem namítala, že je to protiprávní, protože podle zákona č. 100/2001 Sb. je toto projednání veřejně

přístupné, vytlačil mne člen ochranky ze dveří s tím, že bez prohlídky zavazadel mne dovnitř nepustí.

Podobně jako já dopadli i další zájemci o účast na jednání. Např. doktorovi přírodních věd Miroslavu Patrikovi tento o třicet let mladší „bezpečnostní“ svalovec neomalenež tykal, právě tak jako bývalému

Pokračování na straně 4

Veřejné projednání v Českých Budějovicích: jaderná energie je čistá, zelená, levná, radiace je v pohodě a jaderný odpad není problém...
Foto: Jiitka Srdcová

Atomový stát

Českou republiku můžeme s přehledem nazvat atomový stát. Máme tu uranové doly, chemickou úpravnu vytěžené rudy, jaderné elektrárny, výzkumný reaktor, sklady vyhořelého paliva i úložiště pro ty méně radioaktivní odpady. Ale také škody za desítky miliard korun po těžbě a zpracování uranu v minulosti - zářící haldy, odkaliště či zamoření podzemních vod v okolí Stráže pod Ralskem, kam byly vtlačeny miliony litrů kyseliny.

Platit je budeme přinejmenším do poloviny století. Mnoha generacím našich potomků pak chceme nechat odpad z nejnebezpečnějších - tisíce tun vyhořelého jaderného paliva, jehož hlubinné úložiště nikdo u svého domova nechce. Konečně ani není jistota, jakým způsobem jej statisíce let udržíme izolované od biosféry.

Český jaderný průmysl zanechal svou nesmazatelnou stopu při havárii jaderné elektrárny A1 v Jaslovských Bohunicích. Nyní ČEZ kvůli udržení své pozice velkého exportéra elektřiny tlačí na stavbu dalších nových reaktorů v Temelíně a Dukovanech. Zvažovány jsou i Blahutovice na severní Moravě a Tetov na Pardubicku. Nová energetická koncepce hrozí obnovením chemického loužení uranu na Liberecku a továrnami na zpracování uranu.

ČEZ si díky pozici, kterou má mezi politiky, prosadí vše, co potřebuje i na úkor ostatních. Dostal výjimku - výrazně omezenou odpovědnost za jadernou škodu, nechal si od státu zaplatit několik miliard

korun na nákup paliva do zásoby a prosazuje i zjednodušení legislativy pro povolování svých elektráren.

Dopady toho všeho pocítuje naše životní prostředí, peněženky, ale také svoboda. Stojíme na křižovatce. Buď se dáme rovnou cestou směřující k zastaralé, rizikové a moc centralizující jaderné energetice, anebo křivolakou, ještě příliš neprošlapanou stezkou k modernímu, bezpečnému a čistému zajišťování energie. Kterou z nich si vybereme, je na nás všech. **Nevejme cestu do pekla!**

Ministerstvo průmyslu a další čeští politici se domnívají, že spásou naší energetiky budou další dva reaktory v Temelíně. Tyto plány se objevují v každém z návrhů energetické koncepce. Možnost vybudovat další dva jaderné reaktory v Temelíně tak kopíruje sny o jaderné renesanci v Evropě nebo USA. V poslední době již dokonce přestává být zamlčován fakt, že nejde o pokrytí nedostatku elektřiny v Česku, ale že elektřina z nich by měla udržet a posílit exportní postavení ČEZu. Vedle toho usiluje jaderný průmysl o další reaktor v Dukovanech a objevují se návrhy na novou jadernou elektrárnu v Blahutovicích a na dalších místech.

Zdroj:

Calla, sdružení pro záchranu prostředí

www.temelin.cz

Informace o jaderné energetice bez růžových brýlí.

www.chytraenergie.info

Jak dál v energetice? Existují alternativy ke scénářům energetiky založené na fosilních zdrojích? Konkrétní plán ekologických organizací, jak zelené inovace a nová odvětví mohou postupně proměnit energetický metabolismus české ekonomiky a srazit znečištění, dovoz paliv i účty za energii.

www.energetickakoncepce.cz

Ministerstvo průmyslu a obchodu předložilo vládě plán rozvoje energetiky na nejbližší desítky let (tzv. Státní energetickou koncepcí a Surovinovou koncepcí ČR). Plán obsahuje řadu zásadních problémů, které nám mohou prodražit účty za energii a zakonzervovat závislost České republiky na uhlí, ropě a jádru. Návrh předložený Ministerstvem průmyslu a obchodu není zodpovědnou a moderní vizí a nezajistí dlouhodobou konkurenceschopnost a udržitelnost energetiky v naší zemi.

Foto: Edvard Sequens

Kvůli radioaktivnímu zamoření bylo z okruhu 20 km evakuováno zhruba 80 tisíc lidí. V samotném městě Fukušima, které leží mimo zónu evakuace, bylo zamořeno tisíce domů, které rok a půl po havárii stále čekají na dekontaminaci. S následky havárie se bude celé zasažené území potýkat desítky let. Jenom odvážení roztaveného paliva bude možné až po roce 2020, a to za pomoci robotů.

Také zde byla jaderná energetika spojována se zářnými zírky. Dnes zejí ulice prázdnotou a zírky se ukázaly být „zářícími“... Pohled do ulice ve městě Futaba, které vévodí nápis „Nukleární energie - Energie pro lepší budoucnost“.
Zdroj: Reuters

Zdravotní následky havárie ve Fukušimě

Děti a mladiství v ohrožení

Po havárii reaktorů ve Fukušimě se do ovzduší uvolnil též radioaktivní jód. Tento radioaktivní prvek má tu vlastnost, že se ukládá ve štítné žláze. Pokud štítná žláza obsahuje dostatek stabilního neradioaktivního jódu, není pak prostor pro absorbování jódu radioaktivního. Pokud však štítná žláza nasycena jódem není, přijímá jód radioaktivní a ten pak může, ale nemusí, vyvolat rakovinu či jiné závažné onemocnění štítné žlázy. V případě existujícího rizika ozáření je doporučováno nárazové podání jódu, protože při jeho včasné podání se štítná žláza tímto prvkem dostatečně nasytí a pak radioaktivní jód nepřijme.

Z důvodu možného onemocnění mladých lidí rakovinou štítné žlázy bylo ve fukušimské oblasti vyšetřeno více než 38 000 dětí. U více než jedné třetiny (13 000) byly na štítné žláze zjištěny cysty

a tzv. studené uzly větší než půl centimetru. Tyto abnormality představují do budoucna rizikový faktor pro rozvoj rakoviny štítné žlázy. Pro srovnání: v roce 2001 byl proveden výzkum u dětí a mladistvých z města Nagasaki, oblasti, kde byla v roce 1945 svržena jaderná bomba a oblast byla zamořena radioaktivním zářením. U tohoto vzorku vyšetřených nebyl zjištěn ani jeden případ výskytu uzlu a pouze u 0,8 % byly zjištěny cysty na štítné žláze.

Je zřejmé, že populace - minimálně ve fukušimské oblasti - obdržela takové dávky radiace, které mohou v budoucnu poškodit jejich zdraví. Ve zprávě Světové zdravotnické organizace (WHO) je konstatováno, že u dětí, které byly vystaveny účinku radioaktivního jódu, se může v budoucnu objevit rakovina štítné žlázy.

- dm-

Vyšetřování štítné žlázy dětí v oblastech zasažených radioaktivním spadem po havárii v Černobylu. Foto: Otto Hug Strahleninstitut

Japonsko, Tokio: Chraňte nás před radioaktivní kontaminací, pane ministře!

Zdroj: AFP Photo

Po téměř roce a půl byly v červenci zveřejněny zprávy vyšetřovací komise, která měla za úkol odhalit příčiny vzniku jaderné katastrofy v japonské jaderné elektrárně.

Za jadernou havárii ve Fukušimě může lidský faktor

Zprávy přináší informace o pozadí vzniku této havárie:

„Zemětřesení a tsunami z 11. března 2011 byly přírodní katastrofy, jejichž rozsah šokoval celý svět. Následná havárie v jaderné elektrárně Fukušima-Daiči, ačkoli byla spuštěna těmito přírodními pohromami, nemůže být považována za přírodní katastrofu.“ Podle slov předsedy komise Kiyoshi Korokawy šlo jednoznačně o lidmi způsobenou katastrofu, která mohla a měla být předvídána a které se dalo a mělo předejít.

Závěry jedné ze zpráv poukazují nejen na konkrétní provinění a chyby, ale předseda komise dochází k závěru, že základní příčiny lze spatřit v hluboce zakořeněných zvyklostech japonské kultury, v nechuti Japonců zpochybňovat autority, v jejich oddanosti principu „držet se programu“ a bezděčné poslušnosti.

Havarované reaktory v jaderné elektrárně Fukušima Daiči. Ve Fukušimě byly poškozeny tři ze šesti reaktorů a únik radiace do okolí si vynutil evakuaci až 80 tisíc lidí.

Zdroj: Reuters

„Hlavní problém plynul z toho, že elektrárnské společnosti včetně Tepco a vláda nevnímaly realnost nebezpečí, protože uvěřily mýtu jaderné bezpečnosti, ve jménu které se nějaká vážná nehoda v naší zemi nemůže stát,“ uvádí se ve zprávě.

Za důležitou příčinu katastrofy vyšetřovací skupina označila „nadstandardní zákulisní úmluvy mezi provozovatelem elektrárny, vládou a regulátorem a nedostatečný výkon správních pravomocí výše uvedených subjektů“.

Společnost TEPCO (provozovatel elektrárny) je ve zprávě podrobena tvrdé kritice, zejména za upřednostňování ziskovosti výroby před její bezpečností: „TEPCO sice veřejně hlásalo politiku Bezpečnost nade vše, ale v realu bezpečnost výroby padla na oltář jiných manažerských priorit“.

Monika Machová

Jaderné plány může zmrazit ekonomika

Britská vláda představila návrh energetického zákona, jehož cílem je mimo jiné podpořit investice do výstavby nových jaderných elektráren. Tato podpora má být uskutečněna formou garance minimální výkupní ceny elektřiny po uvedení reaktoru do provozu, která by ovšem zvedla cenu pro britské odběratele o desítky procent.

O podobném modelu se začíná u nás mluvit v souvislosti se stavbou nových reaktorů v Temelíně. Přitom to není tak dávno, kdy ČEZ ujišťoval, že nový Temelín bude stavět s plnou odpovědností, tedy z vlastních zdrojů a úvěrů.

Podmínky na energetickém trhu jsou však proměnlivé, navíc do hry vstupují politické faktory, kdy po havárii ve Fukušimě byl zmrazen optimismus jaderného průmyslu. Investice do nového jaderného zdroje je z ekonomického hlediska značně nejistým podnikem. Nikdo nedokáže dlouhodobě odhadnout vývoj cen elektřiny a existuje značné riziko, že by se nový Temelín nevyplatil. Na tuto skutečnost upozorňují experti zahraničních i tuzemských ekonomických analytických společností.

S jádrem končí

Řada států se rozhodla po havárii ve Fukušimě ukončit energetický jaderný program. Německo bezprostředně po havárii potvrdilo výstup z jádra do konce roku 2022 a konec plánů na rozvoj jaderné energetiky ohlásily také Belgie, Švýcarsko a Itálie. Také Francie, která vyrábí 75 procent elektřiny z jádra, poprvé oficiálně připustila, že se bude ve výhledu energetické politiky do roku 2050 zabývat nejaderným scénářem. Celé čtyři pětiny Francouzů si totiž přeje snížit závislost francouzské energetiky na jádru.

Japonsko hodlá přehodnotit svou koncepci v oblasti jaderné energetiky. Důvěra veřejnosti v jádro je zde na bodě nula.

16. července 2012: za bezjaderné Japonsko demonstrovalo v centru Tokia 170 000 lidí.
Zdroj: fukushimaupdate.com

Současný ministr financí striktně záruky za bankovní úvěry na Temelín odmítá. Navýšil by se tím státní dluh a snížilo by se tak ratingové hodnocení země, což by mohlo mít dalekosáhlé dopady na naši ekonomiku. K možnosti garantovaných výkupních cen elektřiny se už ale staví relativně vstřícně. Pokud by byl tento model uplatněn, při nízkých cenách energie by stát doplácel provozovateli jaderné elektrárny ze státního rozpočtu. V této souvislosti stojí za to sledovat současné dění v Británii. Tam totiž návrh zákona o garantovaných cenách sklízí kritiku dokonce i od samotných dodavatelů jaderných technologií. Je to pozoruhodné, že právě od těchto společností. Obavy panují především z toho, že tato státní podpora se pohybuje na hranici legálnosti, protože porušuje pravidla pro státní podpory na evropském trhu s elektřinou. V případě úspěšných žalob konkurence, které lze očekávat, by se nakonec záměr britské vlády obrátil proti jadernému průmyslu.

V Británii vznikla tedy dost paradoxní situace - společnost EDF, což je strategický partner britského jaderného průmyslu, bez státních záruk stavět nechce. Je si vědoma ekonomických rizik. Se státními zárukami za ceny elektřiny má ale také problém, protože si je vědoma rizika žalob. Bude

stejně uvažovat i ČEZ a nakonec od stavby reaktorů v Temelíně upustí?

Daniela Magersteinová

Názor ekonomů

Možná je akciová společnost ČEZ větší nově státní dnes, ale třeba za pár let už také být nemusí. ČEZ dnes o rozšíření Temelína mluví zejména proto, že je do toho tlačěn vládou. Zároveň lze ale z jeho kroků jasně vyčíst, že se snaží udělat všechno, aby tu akci zarazil, přinejmenším co nejdříve pozdržel nebo na ni alespoň dostal státní záruky. Dobře tuší, že taková stavba se dnes nevyplatí. A to nejen u nás, ale prakticky nikde na světě. Příkladů, které ukazují, jak cena jaderných elektráren v průběhu stavby závratně roste a termíny spuštění se odkládají, lze najít víc než dost po celou dobu historie výstavby jaderných zdrojů. Proto se taky teď s výjimkou Číny a Ruska - kde mají na všechno státní záruky - nikde nezačíná stavět, jen se horko těžko dokončují už dávno započaté akce.

Takže ta otázka nestojí, zda rozšíření Temelína potřebujeme, ale zda je to ekonomicky smysluplný projekt. A na to se těžko odpovídá, protože jeho ekonomickou návratnost dnes prakticky nelze spočítat.

Miroslav Zajíček, Lidové noviny, 21. 7. 2012

PRÁVNÍ NEBO ATOMOVÝ STÁT?

Pokračování ze strany 1

poslanci Ondřeji Liškovi a dokonce tvrdil, že nás dovnitř nepustí, protože jsme prý do něho strkali. Ochranka nám dále sdělila, že do sálu je zakázáno přinést deštníky, jídlo, jakékoliv nápoje a další předměty, které sama označí za nebezpečné.

V okolí sportovní haly jsem vyhledala hlídku Policie České republiky, která se honosí heslem „POMÁHAT A CHRÁNIT“ a požádala ji o pomoc, neboť soukromá hlídací služba tímto postupem porušovala zákon. Odmítli mi pomoci s tím, že je to věc pořadatele, který postupuje podle vyhlášky, jež mu ukládá zajistit bezpečnost účastníků akcí ve sportovní hale. Když jsem se policistů dotázala, zda je jim známo, že vyhláška nemůže mít vyšší právní účinnost nad zákonem, zda vůbec znají zákon, podle něhož má veřejné projednání EIA probíhat a v něm se žádný paragraf o přípustnosti prohledávání účastníků nevysskytuje, pokrčili jen rameny.

Představa pořadatele, tedy Ministerstva životního prostředí, které si soukromé svalovce za peníze daňových poplatníků na mne najalo, že bych coby téměř sedmdesátiletá důchodkyně mohla snad v emočním vzepjetí někoho v hale umlácet deštníkem, nebo utopit vodou z PET láhve, by byla komická. Nebýt ovšem toho, že v této zemi má zřejmě bezúhonný občan, postupující v souladu se zákonem, menší práva, než zloději v hypermarketech. Ti totiž sice mohou být soukromou ochranou při krádeži zadrženi, ta je však nesmí prohledávat a musí vyčkat do příchodu státní policie.

Zajímalo by mne, kde se současný, údajně pravcový ministr životního prostředí Chalupa přiučil takovým podivným praktikám, připomínajícím perzekuce komunistického režimu. Bezděky tím potvrdil slova světoznámého vědce Roberta Jungka, autora knihy ATOMOVÝ STÁT: „...státy, které provozují atomová zařízení, se vzdalují od demokracie a přibližují se státům totalitním, policejním a nesvobodným...“

V září 2012 vydalo: Jihočeské matky, o.s.,
Kubatova 6, C. Budějovice, 370 04, tel.: +420 603 516 603
E-mail: jihoceske.matky@ecn.cz • www.jihoceskematky.cz

